

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

1 (32)

2016-01-19

Dnr: 551-1897-14
Anl.nr: 0380-32-388-a

Holmen Skog AB
891 80 Örnsköldsvik

Kungörelsedelgivning

Tillstånd enligt miljöbalken till täkt av berg inom fastigheten Kågarbol 1:2 i Uppsala kommun

Verksamhetskod 10.20 och 10.50 enligt 4 kap. 3 och 6 §§ miljöprövningsförordningen (2013:251) 3 bilagor

Beslut

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län lämnar med stöd av 9 kap. miljöbalken, Holmen Skog AB (Bolaget), med organisationsnummer 556220-0658, tillstånd till följande verksamheter inom fastigheten Kågarbol 1:2 i Uppsala kommun:

- Brytning av totalt 1 100 000 ton berg varav i genomsnitt 100 000 ton per år.
- Under enstaka år får uttaget vara maximalt 200 000 ton.
- Krossning och sortering av utbruten mängd berg.

Verksamheterna får endast bedrivas inom det på exploateringsplanen, *bilaga 3*, markerade verksamhetsområdet. Brytning av berg får endast ske inom det på exploateringsplanen markerade brytområdet.

Tillståndet gäller till och med den 30 juni 2027.

Miljöprövningsdelegationen godkänner med stöd av 6 kap. miljöbalken den i ärendet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Villkor

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad Bolaget har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. På avsnitt med olycksfallsrisker ska stängsel sättas upp.
3. Verksamhets- och brytningsområdet ska märkas ut i området på väl synligt sätt och med under verksamhetstiden varaktiga markeringar. Minst en fixpunkt ska finnas markerad i terrängen.

4. Brytning av berg får inte ske till ett större djup än +23 m över havet (m.ö.h.) i höjdsystemet RH2000.
5. En minst 5 m hög bullervall ska anläggas i söder mellan brytområdet och bostadsfastigheten Kågarbol 1:3, i enlighet med Bolagets exploateringsplan (se bilaga 3). Bullervallen ska byggas ut allteftersom brytningen fortskrider österut så att den hela tiden utgör ett bullerskydd mot fastigheten Kågarbol 1:3.
(*delegation*)
6. Den ekvivalenta ljudnivån från verksamheten får utomhus vid bostäder inte överstiga följande värden:

50 dBA	vardagar utom lördagar	kl. 7.00-18.00
45 dBA	lördagar, söndagar och helgdagar	kl. 7.00-18.00
45 dBA	kvällstid	kl. 18.00-22.00
40 dBA	nattetid	kl. 22.00-7.00

De angivna värdena ska kontrolleras genom immissionsmätningar och/eller närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tider då verksamheten pågår. Kontroll ska ske minst en gång per år samt så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, eller på tillsynsmyndighetens begäran.

7. Särskilt störande delverksamheter såsom borrhning, sprängning, skutknackning och krossning, får endast bedrivas vardagar mån-fre kl. 7.00-18.00. Utlastning får ske vardagar mån-fre kl. 6.00-18.00.

Vid tillfälliga entreprenadtoppar får utlastning ske fram till kl. 22:00 efter godkännande av tillsynsmyndigheten. (*delegation*)

8. Borrhning, sprängning, skutknackning, krossning och sortering får inte bedrivas under perioden 1 juni till och med 31 augusti.
9. Skutknackning, krossning och sortering ska utföras på täktbotten och så nära tätkanten som möjligt så att buller mot fastigheten Kågarbol 1:3 avskärmas så nära källan som möjligt.
10. Borrhning ska utföras med bullerdämpad borrhigg. Vid borrhning på höjden +35 m.ö.h (RH 2000) och över ska mobila bullerskärmar, eller motsvarande teknik som uppnår samma önskade effekt, användas så att buller mot fastigheten Kågarbol 1:3 avskärmas så nära källan så möjligt.
11. Minst en vecka innan varje sprängning ska berörda inom en radie av 1 kilometer från täkten informeras om tidpunkt för sprängning.
12. Sprängningar får inte utföras som medför att dels den sprängningsinducerade vibrationshastigheten, uttryckt som toppvärde i vertikalled mätt i sockel i

närmaste bostäder, överstiger värdet 4 mm/s, dels luftstöt vågor vid närmaste bostäder överstiger värdet 120 Pa, uttryckt som frifältsvärde.

De angivna värdena ska kontrolleras genom mätning enligt svensk standard, för närvarande SS4604866 eller motsvarande, vid sprängning. Mätning ska ske vid minst ett sprängtillfälle per år och då det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade vibrationer eller luftstöt vågor, samt på tillsynsmyndighetens begäran.

13. Närbelägna byggnaders och vattentäkters konstruktion ska besiktas och dokumenteras innan verksamheten påbörjas. Även grundvattnets nivå och kvalitet i vattentäkterna ska kontrolleras och dokumenteras. Dokumentation ska sparas under hela tillståndstiden.
14. Åtgärder ska vidtas för att minimera spridning av damm från tälten och taktverksamhetens samtliga moment.
15. Avledande av vatten från tälten ska ske genom sedimenteringsanläggning, försedd med oljeavskiljande anordning, innan vattnet leds vidare. Sedimentationsanläggning ska vara ändamålsenligt utförd och dimensionerad. (*delegation*)
16. Kemikalier, petroleumprodukter och farligt avfall ska vara märkta samt förvaras i täta behållare på tät, invallad yta, som är skyddad från nederbörd. Fordonsbränsle ska förvaras enligt ovan eller i dubbelmantlade cisterner. Cisternerna ska förses med påkörningsskydd.
17. Tankning och parkering av fordon och maskiner får endast ske på yta som är särskilt iordningställd för att förhindra spridning av oljespill. Alternativt ska ett skydd för uppsamling av spill vara ordnat under parkerade enskilda fordon eller maskiner. Utrustning för sanering av spill ska finnas lättillgänglig vid bedrivande av verksamhet.
18. En mötesplats ska anordnas för det fall en lastbil och en personbil inte kan mötas utmed utfartsvägen.
19. Innan brytning påbörjas ska åtgärder vidtas för att säkerställa att höjdskillnaden inte är större än 1 m mellan korsningen vid väg 273 och en punkt 25 m in på utfartsvägen.
20. I den årliga miljörapporten ska Bolaget redovisa bergmaterialets lämplighet för framställning av helkrossad betong. Redovisningen ska utgå från provtagning och analyser av material från en representativ del av tälten.
21. Senast tre år innan taktverksamheten beräknas upphöra ska verksamhetsutövaren inge en slutlig efterbehandlingsplan till tillsynsmyndigheten, upprättad i samråd med tillsynsmyndigheten. (*delegation*)

22. Så länge det inte finns någon slutlig efterbehandlingsplan ska brytningen planeras och utföras så att det finns möjlighet att inom brytområdet spränga ut skyddshyllor och klippavsatser vid efterbehandlingen. Efterbehandlingen ska utföras så att den biologiska mångfalden gynnas. (*delegation*)
23. Samtliga efterbehandlingsåtgärder ska vara slutförda och eventuella stängsel, samt annan utrustning som kräver underhåll, borttagna ett år efter avslutad täktverksamhet, dock senast vid tillståndstidens utgång. Anmälan om slutbesiktning ska efter avslutad efterbehandling omgående göras till tillsynsmyndigheten. (*delegation*)
24. En kopia av detta beslut ska finnas tillgänglig på arbetsplatsen under verksamhetstiden.
25. När tillståndet tas i anspråk ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten.
26. Ett förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten inom tre månader efter att tillståndet vunnit laga kraft. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder.

Delegationer

Miljöprövningsdelegationen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att besluta om ytterligare villkor avseende:

- a. Bullervallens utformning. (*villkor 5*)
- b. Utlastning vid entreprenadtoppar. (*villkor 7*)
- c. Sedimentationsdammarnas närmare utformning och vid behov utsläppsvillkor för föroreningsinnehållet i det renade ytvattnet. (*villkor 15*)
- d. Åtgärder för efterbehandling. (*villkor 21, 22 och 23*)

Ekonomisk säkerhet

Bolaget ska för tillståndets giltighet ställa en ekonomisk säkerhet till ett belopp om 810 000 kronor. Säkerheten ska godkännas av Miljöprövningsdelegationen.

Igångsättningstid

Den med tillståndet avsedda verksamheten ska ha satts igång senast 2 år efter det att detta beslut vunnit laga kraft annars förfaller tillståndet.

Verkställighet

Miljöprövningsdelegationen avslår Bolagets yrkande om verkställighetsförordnande. Tillståndet får tas i anspråk först när det vunnit laga kraft och en säkerhet har godkänts av miljöprövningsdelegationen.

Kungörelsedelgivning

Miljöprövningsdelegationen beslutar att kungörelse om detta beslut ska införas inom 10 dagar från datum för beslutet i Post- och Inrikes Tidningar samt i ortstidningen Upsala Nya Tidning, *se bilaga 2*. Kungörelsedelgivningen sker enligt reglerna i 47 och 49 §§ delgivningslagen (2010:1932).

Redogörelse för ärendet

Bakgrund

Ansökan föranleds av att tillståndstiden för Bolagets befintliga bergtäkt på platsen har upphört. Bolaget ansöker om nytt tillstånd så att verksamheten kan återupptas. Materialet kommer framförallt att användas till Bolagets egna skogsbilvägar, men det kommer även att avyttras till kunder i närområdet.

Tidigare tillståndsbeslut

Den 8 maj 2003 meddelade Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län bolaget tillstånd enligt 12 kap. miljöbalken att bedriva täkt av berg inom fastigheten Kågarbol 1:2 i Uppsala kommun till och med den 31 december 2014 (dnr 541-5176-02). Tillståndet avsåg uttag av högst 163 000 ton berg. Tillståndet avsåg även krossning och sortering av utbrutet material.

Samråd

Samrådsmöte har skett med Länsstyrelsen och Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun den 11 november 2013. Länsstyrelsen har senare översänt kompletterande synpunkter till Bolaget.

Ägare till fastigheter inom 1 km från planerad verksamhet har blivit informerade om planerad verksamhet genom brevtuskick den 19 februari 2014. Samråd har skett med Trafikverket, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Naturskyddsföreningen, Upplands ornitologiska förening, Naturvårdsverket, Brandförsvaret, Skogsstyrelsen, och Havs- och Vattenmyndigheten. Samråd har även skett med allmänheten genom annons i Upsala Nya Tidning den 24 och 26 februari 2014.

Ärendets handläggning

Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning kom in till Miljöprövningsdelegationen den 25 mars 2014. Efter kompletteringar kungjordes ansökan i Upsala Nya Tidning. Ansökan har remitterats till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Kommunstyrelsen, Brandförsvaret och Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun, samt SGU, Trafikverket, och Länsstyrelsen i Uppsala län.

Yttranden har inkommit från Brandförsvaret och Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun, SGU, Trafikverket och ägarna till fastigheten Kågarbol 1:3.

Bolaget har fått tillfälle att bemöta inkomna yttranden.

Ansökan med yrkanden, åtaganden och förslag till villkor

Yrkanden

Bolaget yrkar att få bryta totalt 1 100 000 ton berg, varav maximalt 200 000 ton per år, under 10 års tid, samt att få krossa- och sortera utbrutet material. Det genomsnittliga uttaget kommer att vara 100 000 ton per år. Vid sprängning kommer som mest 10 000 ton sprängmedel att användas.

Bolaget yrkar även på verkställighetsförordnande så att verksamhet kan bedrivas vid ett eventuellt överklagande av tillståndsbeslut.

Förslag till villkor

Verksamheten

1. Innan verksamheten påbörjas ska gränser och fixpunkter markeras i terrängen med koordinatbestämda bestående järnrör och numrerade plastpålar.
2. Verksamheten ska bedrivas i enlighet med upprättad verksamhetsansökan med tillståndsbeslut och villkor.
3. Den årliga produktionen ska inte överstiga 200 000 ton bergmaterial.
4. Externa schaktmassor får inte användas utan tillsynsmyndighetens medgivande.
5. Brytning ska inte utföras till djupare nivån + 23 m (RH 2000).

Maskinuppställning

6. Parkering och tankning av fordon och maskiner ska ske på tät yta med oljeavskiljare så att spill och läckage inte kan förorena mark och vatten.

Lagervaror

7. Lagervaror ska förvaras och hanteras i slutna behållare med överfyllnadsskydd eller nivåvakt inom tät invallad konstruktion för hela volymen och med skydd för nederbörd, så att spill och läckage inte kan förorena mark och vatten.

Avfall

8. Avfall som uppkommer i verksamheten ska förvaras och hanteras var för sig på tät yta med oljeavskiljare så att spill och läckage inte kan förorena mark och vatten. Vid borttransport ska avfallet sändas med godkänd transportör till godkänd mottagare. Spillvatten och sopor från arbetsbod ska hanteras enligt gällande regler i kommunen.

Luft

9. Åtgärder ska vidtas för att minimera spridning av damm från verksamhetens alla moment så att utgående stofthalt är lägre än 20 mg/m³.
10. Bergmaterialet som ska användas vid byggnad och betong ska selekteras så att radoninnehållet är lägre än 1000 Bq/m³.

Dagvatten

11. Dagvatten från verksamhetsområdet ska genomgå slam- och oljeavskiljning i en damm så att utgående vatten ska ha ett begränsningsvärde med oljeindex 5 mg/l, fosfor 5 mg/l, kväve 15 mg/l, konduktivitet 70 Ms, pH 9 och suspenderat material 100 mg/l. Sediment i dammen maximalt 0,5 m.

Buller

12. Bullrande verksamhet i tälten ska bedrivas arbetstid vardagar 6.00-18.00. Arbetstiden kan under entreprenadtoppar utsträckas längre om gällande begränsningsvärden i verksamheten kan innehållas.
13. Buller från tältverksamheten ska begränsas så att det utomhus vid bostäder inte ger upphov till högre ekvivalenta ljudnivåer än 50 dBA under vardagar 7-18, 45 dBA under vardagar 18-22 och helg 7-18, 40 dBA under natt 22-7 och momentan påverkan med 55 dBA under natt 22-7.
14. Vid transport på väg ska trafikbuller ha mindre dygnsekvivalet ljudnivå än

55 dBA utomhus vid fasad, och maximalt 70 dBA som maximal ljudnivå vid uteplats i anslutning till bostad (NFS 2004:15).

15. Angivna ekvivalentvärden ska kontrolleras genom närfältsmätningar så snart det sker förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer. Om de angivna ekvivalentnivåerna befara överskridas, ska mätning utföras vid närmaste bostadshus och omedelbara åtgärder vidtas så att värdena kan klaras senast vid den tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Sprängning

16. Sprängning ska ske på fast sprängtid med salvor om högsta 30 000 ton per gång, med bestämd veckodag och klockslag, och där berörda närboende ska informeras senast en vecka i förväg, samt närliggande vägar avstängs och varningssignal ges innan sprängning.

Vibrationer

17. Markvibrationer orsakade av sprängning ska ha ett begränsningsvärde på 4 mm/s vid sockel på närliggande bostadshus. Angivet begränsningsvärde ska kontrolleras i enlighet med svensk standard så snart det befaras att värdet överskrids. Om det angivna begränsningsvärdet befaras överskridas, ska mätning utföras på närmaste bostadshus och åtgärder vidtas inför nästa sprängning så att värdet kan hållas.

Luftstöt vågor

18. Luftstöt vågor till följd av sprängning ska ha ett begränsningsvärde på 100 Pa vid närliggande bostadshus. Angivet begränsningsvärde ska kontrolleras genom frifältsmätning så snart det befaras att värdet överskrids. Om det angivna begränsningsvärdet befaras överskridas, ska mätning utföras vid närmaste bostadshus och åtgärder vidtas inför nästa sprängning så att värdet kan hållas.

Stenkast

19. Sprängning ska utföras på sådant sätt och med dämpning, att stenkast utanför verksamhetsområdet undviks. Stenkast ska kontrolleras genom okulärbesiktning utanför verksamhetsområdet. Om det sker stenkast utanför verksamhetsområdet ska åtgärder vidtas inför nästa sprängning så att stenkast kan hållas innanför verksamhetsgränsen.

Olycksfall

20. Varningsskyltar ska placeras runt tåkten, och vid höga branter ska avskärmning utföras med stora stenar i rad, alternativt stängsel.
21. Vid infarten till tåkten placeras en vägbom som ska vara låst då verksamheten är stängd.
22. Beredskapsplan och saneringsmaterial för oljeläckage ska förvaras vid tåkten.
23. Driftstörningar och haverier som kan medföra olägenheter för miljö och hälsa ska omgående anmälas till räddningstjänst och tillsynsmyndighet.

Efterbehandling

24. Efterbehandling ska så långt som möjligt utföras efterhand som brytningen fortskrider. Den slutliga efterbehandlingen ska i god tid planeras i samråd med markägaren och tillsynsmyndigheten. Området ska städas, skyddshylla med block eller stängsel och slänt 1:2 anläggas, utschaktning av jord och återplantering med skog utföras. Externa massor får inte användas till efterbehandling utan tillsynsmyndighetens medgivande.

Kontroll

25. Ett aktuellt kontrollprogram och egenkontrollplan för verksamheten ska följas.
26. Verksamhetsutövaren ska genom konsult genomföra förstagångs- och periodisk besiktning tillsammans med tillsynsmyndigheten.
27. Verksamhetsutövaren ska genom konsult rapportera en årlig miljörapport senast den sista mars.

Bolagets beskrivning av verksamheten

Av ansökningshandlingarna och vad Bolaget i övrigt har angett framgår bland annat följande.

Bakgrund till ansökan

Tidigare tillstånd upphörde att gälla den 31 december 2014. Bolaget önskar återuppta och samtidigt utöka verksamheten markant från uttag av totalt 163 000 ton under 12 års tid till totalt 1 100 000 ton under 10 års tid. Materialet behövs först och främst till Bolagets egna skogsbilvägar, men det kommer även att avyttras till kunder i närområdet.

Lokalisering, planbestämmelser och omgivning

Täkten är belägen nära väg 273 ca 5 km söder om Almunge i Uppsala kommun. Läget är centralt då det även är kort avstånd till Rimbo, Uppsala, Knivsta och Arlanda. Verksamhetsområdet är 6,2 ha, varav 4,2 ha utgör brytområdet. Berget består av en rödgrå tät metavulkanit med lågt kulkvarnsvärde (5-6) och en glimmerhalt på < 10 volym %. Den har god kvalitet (klass 1), vilket innebär att den uppfyller branschens krav på byggnads-, väg- och asfaltmaterial. Berget har även en sådan kvalitet att det bör kunna användas som så kallad helkross i betong.

Den högsta punkten inom planerat brytområdet är över + 35 m.ö.h. i den östra delen. Täkten kommer att brytas så att det skapas ett ca 10 m djupt schakt mot norr, öster och söder till nivån +23 m.ö.h.

Kommunens översiktsplan, riksintressen, eller några skyddade områden såsom t.ex. natura 2000 berörs av inte av verksamheten. Bergtäkten tangerar dock ett område som är värdefullt för fågelfauna. Enligt utförd naturvärdesinventering består den del av området som inte varit bergtäkt tidigare av ungskog i olika åldrar och hållmarktallskog med äldre tallar, öppna hällar och död ved. Inga naturvårdsintressanta arter har hittats inom aktuellt område.

Närmast belägna bostad och dricksvattenbrunn finns ca 230 m från planerad täkt.

Dagvatten från täkten avleds efter rening i en sedimentationsdamm mot väster i ett dike mellan täkten och väg 273, och därefter norrut till Kilsjön, Fladån och Längsjön väster om Almunge. Brytning kommer inte att ske under högsta grundvattenytan i berg, vilken har konstaterats på nivån +21 och +22 m.ö.h. i närbelägna dricksvattenbrunnar.

Verksamhetsbeskrivning

Verksamheten omfattar avbaning av ytjord, borring, skutspräckning, sprängning, krossning- och sortering av utbrutet material, samt uttransport av färdigförädlad material.

Arbetstider

Normal arbetstid kommer att vara vardagar 6:00-18:00. Bullrande arbeten såsom sprängning, borring, lastning till kross, krossning och sortering kommer endast att ske dagtid kl. 7.00-18.00 under kampanjer som utförs 4 ggr per år. Resten av året sker endast utlastning. Arbetstiden vad gäller transporter kommer att kunna utökas till kl. 22:00 under ca 30 dagar per år.

Sprängning

Efter avbaning borras, laddas och sprängs berget. Vid sprängning används bulksprängmedel (ANFO) som lerereras med tankbil. Cirka 6 ton sprängmedel kommer att användas per sprängtillfälle.

Kross- och sorteringsanläggning

Det kommer att vara en mobil kross- och sorteringsanläggning. Förkrossen kommer att placeras på täktbotten nära sprängschakten, medan efterkross och sorteringsverk placeras längre ut i täkten.

Gränsmarkeringar och fixpunkter

Gränser kommer att markeras med koordinatbestämda markstålrör. Dessa kommer att höjdsättas (RH 2000) så att kontroll av täktbotten kan utföras.

Avverkning

Skogen inom brytningsområdet kommer att avverkas. Skog och stubbar transporteras bort till sågning och flisning.

Upplag

Avbaningsmassor kommer att placeras i upplag utanför brytområdet för att senare användas vid efterbehandlingen. Förädlad material kommer att ligga i upplag på materialplaner i väntan på uttransport.

Transporter

Transporter sker på enskild väg västerut som ansluter till väg 273. Antalet uttransporter kommer i medeltal att vara 15 per dag. Vid tillfälliga entreprenadtoppar kan det öka till det dubbla. Verksamheten är beroende av efterfrågan på marknaden, vilket kan innebära att det under vissa perioder inte förekommer någon produktion eller transporter. Transporter från täkten kommer vid maxuttag att utgöra ca 4 % av den totala trafiken på väg 273 och ca 19 % av lastbilstrafiken.

Vatten

Området försörjs med vatten från dagvattendike och sedimentationsdamm.

Bullerkällor

Buller uppstår vid avtäckning av jord, borring, sprängning, skutknackning, krossning, sortering och transporter. Begränsningsvärdet för buller, 50 dBA, kommer inte att kunna klaras vid närmaste bostad utan bullerbegränsande åtgärder. En 5 m hög bullervall kommer att anläggas i söder mot närmast belägna bostadsfastighet. Borrigen kommer att behöva vara försedd med bullerdämpning.

Kemikaliehantering

Diesel kommer att förvaras i dubbelmantlad tank. Övriga kemikalier såsom motorolja, hydraulolja och smörjfett lagras i container på tät yta med uppsamlingskärl. Sprängmedel kommer inte att lagras på platsen, utan det levereras direkt från tankbil till borrhål. Maskinuppställning, oljebyten och tankning kommer att ske på en tät yta med avrinning mot sedimentationsdammen.

Avfallshantering

Avfall som uppkommer i verksamheten är spillolja, oljefilter, bränslefilter, metallskrot och sopor. Inget avfall kommer att lagras i tåkten utan transporteras bort av certifierad mottagare och tas om hand enligt gällande regler i kommunen. Spilloljor kommer tillfälligtvis att lagras i kärl i container vid maskinplan, och maskindelar placeras vid maskinplan. Avbaningsmassor och sediment från borring och sedimentationsdamm kommer att återanvändas i verksamheten, vilket innebär att det inte klassas som avfall.

Efterbehandling

Efterbehandlingen kommer att ske successivt så gott det går med hänsyn till pågående verksamhet. Vid avslutad verksamhet, eller längre avbrott i verksamheten, kommer hela området att städas från maskiner, anläggningar, materialupplag, lagervaror, avfall och täktmarkeringar i samråd med tillsynsmyndigheten, Länsstyrelsen och markägaren innan slutbesiktning sker.

Täktbotten kommer efter avslutad verksamhet att vara på nivån +23 m.ö.h. (RH 2000). Vi kvarstående höga schakter kommer en övre skyddshylla att anläggas med stora block eller stängsel som skydd mot fallolyckor. Slänter med lutningen 1:2,25 kommer att anläggas genom snedsprängning. Avbaningsmassor som lagrats runt tåkten fördelas ut i området innan återplantering med träd sker. En omvärdering av planerad efterbehandling kan behöva ske vid ett senare skede om komplikationer har uppstått under tiden som gjort att materialet inte kunnat brytas ut som planerat, eller att förutsättning ar för nya naturvärden har uppstått i täktområdet. En bergtäkt med klippavsatser kan t.ex. bli boplats för berguv eller pilgrimsfalk. Lodräta väggar kan ge en speciell flora av lavar och mossor, och sumpområden, och dammar kan vara lämpliga miljöer för groddjur m.m.

Kontrollprogram

Ett kontrollprogram ska upprättas och blir en del av Bolagets egenkontroll för verksamheten. En riktad kontroll av utsläpp och påverkan kommer att ske enligt beslut, villkor och miljölagstiftning. Besiktning och provtagning kommer att ske av miljöansvarig eller konsult. Analyser utförs av ackrediterat laboratorium. Resultatet från kontrollerna kommer att lämnas i den årliga miljörapporten. Bland annat

kommer provtagning av utgående vatten från sedimentationsdammen och mätning av grundvattennivåer och kvalitet i närbelägna dricksvattenbrunnar samt bullermätning att ske årligen. Vibrationsmätning vid närmast belägna hus kommer att ske vid första sprängningen.

Ekonomisk garanti och säkerhet för återställningsåtgärder i verksamheten

Bolaget föreslår en ekonomisk säkerhet på 625 000 kr. Beloppet har beräknats utifrån att endast 70 % av det 6,2 ha stora verksamhetsområdet ska efterbehandlas, eftersom täktbotten till stora delar är avplanad och klar.

Miljökonsekvensbeskrivning

Nollalternativ

Nollalternativet innebär att Bolaget skulle behöva upphöra med närproducerat ballastmaterial till skogsbilvägar inom det egna fastighetsbeståndet.

Huvudalternativ

Bolaget har utifrån underlag och utredning gällande geologi, hydrogeologi och skyddsintressen gjort bedömningen att befintligt täktområde är fortsatt lämpligt för täkt. Berget är av god kvalitet (klass 1) som innebär att det uppfyller branschens högsta krav på material till byggnader, vägar och asfalt. Täckens centrala läge innebär kort transportavstånd och litet utsläpp av kolväten koldioxid, partiklar m.m. enligt samhällets uppställda miljömål, och medverkar även till en låg produktkostnad med god samhällsekonomi. Avståndet till Almunge är 6 km, Rimbo 19 km, Knivsta 20 km, Arlanda 24 km och Uppsala 28 km. Vid ett transportavstånd på mer än 50 km kommer transporten av ballast att kosta mer än ballasten i sig.

Alternativa lokaliseringar

Bolaget har jämfört huvudalternativet med 6 andra platser i närområdet. Huvudalternativet och ett område, U1215, väster om täkten har de bästa förutsättningarna för bergtäkt. Huvudalternativet bedöms ändå vara det lämpligaste då denna täkt är öppnad och inte medför något nytt ingrepp i naturen.

Buller

Bullerutredningen visar att bullerbegränsande åtgärder, såsom bullervall och bullerdämpning på borrhigg, kommer att behövas för att naturvårdsverkets riktlinjer för buller ska kunna innehållas vid ett bostadshus sydväst om aktuellt område.

Vibrationer

Vibrationer uppstår av den stötvåg som uppstår vid sprängning. Den fortplantar sig i jord, vatten och berg och ebbar successivt ut. Vibrationer från sprängarbeten med vertikala svängningshastigheter på 4-5 mm/s kan upplevas som obehagliga men kosmetiska byggnadsskador uppkommer först vid vibrationshastigheter över 7-10 mm/s. Som mest kommer 30 000 ton berg att sprängas bort per sprängning. Sprängämnesval, håldiameter, laddningsmängd och tändningsförlopp kommer att korrigeras efter den första sprängningen och laddningen anpassas därefter så att påverkan på omgivningen blir så låg som möjligt. Begränsningsvärdet 4 mm/s

kommer att kunna innehållas vid närmaste bostad utan några övriga åtgärder än att sprängsalvan begränsas och kontrolleras.

Luftstöt våg

En luftstöt våg uppstår vid sprängning. Dess utbredning och intensitet är beroende av topografin, utslagsriktning och laddningsmängd. Vid sprängning i bergtäkt dämpas luftstöt vågen genom tändningsfördröjning, bergets täckning, omgivande schakter, topografi och skog varför utbredning av skadlig luftstöt våg enligt erfarenheter är 25-30 m. Närmaste bostadshus finns på avståndet 230 m. Begränsningsvärdet 100 Pa kommer att kunna innehållas vid närmaste bostad utan några övriga åtgärder än att sprängsalvan begränsas och kontrolleras.

Stenkast

Vid sprängning uppstår risk för stenkast utanför verksamhetsområdet. Närområdet runt täkten är ett riskområde för stenkast där människor rör sig i naturen. Vid planering av sprängning eftersträvar man att ha skjutriktningen från närliggande bebyggelse. I detta fall kommer sprängningen att utföras med kastriktningen mot väster, där närmaste avstånd till bostäder är mer än 600 m och avståndet till väg 273 är 500 m. Avståndet är så stort att det inte finns någon risk för att bostäder och allmän väg kommer att påverkas av stenkast. Detta gäller under förutsättning att sprängsalvan begränsas och kontrolleras.

Utsläpp till luft

Schakter, vallar och omkringliggande skog skyddar mot damning. Damm från borrarutrustning begränsas genom manschettdammsugning med uppsamling. Vid behov kommer damning från kross- och sorteringsanläggningen att begränsas genom att anläggningen och transportbanden inkapslas eller duschas med vatten. Damm vid materialupplag samt kör- och arbetsytor kommer att begränsas genom vattenbegjutning, saltning eller asfaltering.

Den lokala produktionen av bergkross med korta transporter, miljövänligt bränsle, oljor och motorer kommer att bidra till små utsläpp av kolväten och koldioxid.

Energiförbrukning

Kross- och sorteringsverk kommer att drivas med el från dieseldrivet elverk. El finns i närheten men är inte framdraget till täkten. Krossning och sortering utförs som entreprenadkrossning med mobila enheter. Mobila krossar och sorteringsverk drivs uteslutande med eget dieselvek. Den lokala produktionen och miljövänliga motorer gör ändå att energiförbrukningen blir låg.

Ytvatten

Dagvatten från täkten kommer att ledas genom en sedimenteringsdamm med oljeavskiljning. Utloppet ska kunna stängas av så att tillrinnande dagvatten kan stoppas helt vid olycka. Dammen föreslås anläggas med längden 22 m och bredden 7 m.

Friluftsliv

Inga motionsspår, ridvägar eller andra anläggningar som kan vara värdefulla för friluftslivet finns i närheten av tälkten.

Natur

En naturvärdesinventering har utförts inom planerat verksamhetsområde. Av inventeringen framgår att den östra delen av området, som inte har varit täkt sedan tidigare, mest består av ungskog i olika åldrar, men att det även finns inslag av värdefullare hållmarkstallskog med 110 till 150-åriga tallar, öppna hällar och död ved av tall. En utträtad bäck rinner runt områdets östra och norra sida. Den flyter ihop med en annan bäck precis norr om området.

Utförd naturvärdesinventering visar att två delområden inom planerat verksamhetsområde bedöms tillhöra klass 4 (visst naturvärde) och klass 3 (mindre högt naturvärde). Inget område klassificerades som klass 1 eller 2. De högsta naturvärdena i området är knutna till området med hållmarkstallskog.

Bäcken har bedömts tillhöra klass 4. I den del av området som redan är utbruten finns vissa naturvärden i form av ruderatmarkflora och element som stenblock och små lodytor som kan vara värdefulla för kräldjur, mossor, lavar och kärllväxter. Denna typ av naturvärden skulle kunna gynnas av en utvidgad bergtäkt.

Inga fynd av naturvårdsintressanta arter gjordes under inventeringen, och inga fynd av naturvårdsintressanta arter är registrerade i ArtDatabanken för området. Däremot fanns uppgifter om fynd av bronspraktbagge och mindre mörghorre precis utanför det inventerade området. Eftersom den angivna noggrannheten var 100-250 m kan det inte uteslutas att de finns inom det planerade täktområdet. Bronspraktbagge var rödlistad som nära hotad (NT) i rödlistan 2010, men är numera klassad som livskraftig. Mindre mörghorre är också klassad som livskraftig, men har minskat ganska kraftigt och är knuten till gamla tallar.

Strax sydost om området finns en fågellokal varifrån ett flertal arter är inrapporterade till Artportalen. De inrapporterade arter som är rödlistade och som skulle kunna nyttja delar av det inventerade området är främst spillkråka (NT) och gröngöling (NT).

Kultur

Inga kända kulturvärden finns inom eller i anslutning till täktområdet. Närmaste kända fornlämning finns 150 m öster och 450 m söder om tälkten.

Miljö kvalitetsnormer

Verksamheten medverkar inte till att miljö kvalitetsnormerna för luft och vatten inte följs. Täta ytor och sedimenteringsdammen kommer att ta hand om sediment och eventuellt oljespill. Kemikalier kommer att förvaras i kärl med uppsamling och bränsle i dubbelmantlad tank. Kväveutsläpp från verksamheten kan förbises helt. Dagvatten som avleds från tälkten hamnar efter en lång sträcka ut i Långsjön som endast har måttlig ekologisk status. Med hänsyn till ovanstående skyddsåtgärder föreligger det ingen risk för ändring av aktuell statusklassning.

Hänsynsregler

De allmänna hänsynsreglerna som anges i 2 kap. miljöbalken kommer att beaktas i verksamheten på följande sätt:

Kunskapskravet

Bolaget har erfarenhet av entreprenad- och täktverksamhet och har genom en erkänd konsult utfört en miljökonsekvensbeskrivning för planerad verksamhet.

Försiktighetsprincipen

Bolaget kommer att vidta alla försiktighetsåtgärder som behövs för att undvika olägenheter eller skador för människors hälsa eller miljön genom att följa tillståndsbeslut med tillhörande villkor, samt utföra egenkontroll och miljörapport för verksamheten.

Produktvalsprincipen

Inom verksamheten används de miljövänliga bränslen och oljor som finns på marknaden. Bolagets målsättning är att använda bästa möjliga teknik satt i relation till utsläppens omfattning.

Hushållning och kretslopp

Täktens läge med korta avstånd till kunderna ger låg bränsleförbrukning. Det ligger i Bolagets ekonomiska intresse att hushålla med energi för produktion och transporter.

Lokaliseringsprincipen

Lokaliseringen bedöms vara väl vald med avseende på geologi- och miljöfrågor. I bedömningen har hänsyn tagits till de negativa miljöeffekter en annan lokalisering innebär. En alternativ plats skulle innebära en nyöppnad täkt på råmark med sämre förutsättningar.

Bästa möjliga teknik (BAT)

Bolagets målsättning är att använda bästa möjliga teknik satt i relation till utsläppens omfattning.

Rimlighetsavvägning

Täkten är lokaliserad på sådant avstånd från bostäder och motstående intressen att nödvändig miljöinriktad och skälig hänsyn kan tas.

Skadeansvaret

Företaget har försäkringar för verksamheten och kommer att ställa ekonomisk säkerhet för framtida efterbehandling av täkten.

Skydd av olyckor

Informationsblad för kemikalier, oljor och maskiner, samt beredningsplan med bl.a. kontaktuppgifter till räddningstjänst och tillsynsmyndigheten, kommer att förvaras i täkten. Runt täkten kommer varningsskyltar att placeras. Ovanför schaktkrön vid höga branter kommer avskärmning med stora stenar i rad, alternativt stängsel, att placeras. Vid infarten till täkten kommer det finnas en vägbom som är låst under

den tid verksamhet inte bedrivs. Skyddsutrustning för personolyckor kommer att förvaras i tåkten, liksom absorberande material för oljesanering.

Sprängning kommer att ske på fast sprängtid med bestämd veckodag och klockslag. Närboende kommer att informeras om tid för sprängning senast 1 vecka i förväg. Före sprängning söks ett riskområde runt tåkten igenom. Varningsskyltar om sprängning sätts upp och vägar i riskzonen stängs av. Därefter ges en hög varningssignal för sprängning.

Yttranden

Brandförsvaret i Uppsala kommun och Trafikverket har inget att erinra mot planerad verksamhet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har bl.a. anfört följande.

Det buller som förekommer i området kommer framför allt från trafiken på väg 273, men buller från flygplan på väg till eller från Arlanda kan också förekomma. Området bedöms vara relativt tyst och därför kan bullernivåer under 50 dB(A) från en tåkt höras tydligt och även upplevas som störande i närområdet. Det är mycket få bostadshus som berörs på platsen, men det närmaste huset kommer att ligga mycket nära tåktgränsen i brytningens slutskede. Krossning kommer endast att bedrivs under fyra till sju perioder per år om vardera 11 arbetsdagar. Arbete kommer att ske dagtid på vardagar. För att minimera klimatpåverkan från transporter av bergmaterial behövs det tåkter i områden där det finns efterfrågan. Det är stor efterfrågan på bergmaterial i Uppsala tätort och i Stockholmsområdet, men denna tåkt skulle även kunna leverera lokalt till området runt Almunge och Knutby där det annars är långt till tåkter. Nämnden tillstyrker att tillstånd meddelas med av sökanden föreslagna villkor efter viss modifiering enligt nedan.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden yrkar att en fem meter hög bullervall längs den södra tåktgränsen enligt inlämnade ritningar ska bli ett villkor. Bullervallen kommer i kombination med bullervillkoren att ge en mycket bättre ljudmiljö för det närmaste bostadshuset än vad enbart bullervillkoren ger.

Föreslaget villkor nummer 6 bör ersättas av: Allt vatten från verksamhetsområdet ska gå ut via en sedimentationsdamm med oljeavskiljande funktion. Hantering av bränslen och kemikalier ska ske på hårdgjord yta.

Föreslaget villkor 11 om haltkrav på dagvatten bör utgå. Det är oklart hur haltnivåerna är valda. Bland annat är den angivna fosforhalten för hög. Fosforutsläpp brukar inte heller vara något problem i vatten från tåkter.

Föreslaget arbetstidsvillkor bör ersättas av de tidsangivelser som anges i Bolagets andra komplettering. Borring, krossning och sortering får endast ske vardagar klockan 7-18 medan transporter får ske vardagar klockan 6-18 och vid tillfälliga entreprenadtoppar får transporter även ske klockan 18-22 dock högst 30 dagar per år.

Arbetstidsvillkoret bör utformas så att endast utlastning får ske mellan den 18 juni och 31 augusti. Enligt ansökan kommer krossning att ske fyra till sju perioder om året och dessa perioder bör verksamhetsutövaren kunna planera in så att sommaren kan vara fri från buller från borring och krossning.

SGU har bl.a. anfört följande.

SGU har inget att invända mot en fortsatt täktverksamhet. SGU bedömer att den utökade täktverksamheten såsom den är beskriven inte nämnvärt kommer att påverka grundvattnet i området. Bedömningen grundar sig på att det uppenbarligen råder liten risk att sprängning, krossning och uttransport av ballast kommer att påverka vattenförande lager i berg. Enligt data tillgängliga för SGU finns inte heller några kända grundvattenmagasin av stor betydelse i närheten.

I ansökan uppges att grundvattenytan vid täkten ligger på högst +21,7 m.ö.h. SGU anser inte att man kan utgå ifrån att grundvattenytan vid täkten inte kan ligga högre än i en brunn som ligger 500 m bort. Ett tydligare hydrogeologiskt resonemang kring bl.a. flödesriktning utifrån såväl grundvatten nivå i kringliggande brunnar som områdets allmänna topografi vore nödvändigt för att kunna uppskatta grundvattenytans nivå vid täkten. Dock instämmer SGU i att man utifrån de fyra kringliggande brunnarnas djup, kan dra slutsatsen att det inte är troligt att grundvattenytan vid täkten ligger högre än +23 m.ö.h. SGU ser positivt på att grundvattenkvaliteten kommer att kontrolleras årligen i närliggande brunnar. Ett sådant kontrollprogram skulle innebära en trygghet för såväl sökanden som närboende, om täktbotten trots allt skulle hamna nära eller under grundvattenytan.

Ägarna till fastigheten Kågarbol 1:3 yrkar i första hand att miljöprövningsdelegation ska avvisa bolagets ansökan. I andra hand yrkar de att miljöprövningsdelegation avslår bolagets ansökan. I fall att miljöprövningsdelegation meddelar tillstånd enligt ansökan och godkänner miljökonsekvensbeskrivning så yrkar de i tredje hand:

- att tillståndet förenas med nedanstående villkor, samt
- att verkställighetsförordnande inte medges.

Som motivering till sina yrkanden anför fastighetsägarna bl.a. att de är bosatta på fastigheten under större delen av året och att de, på grund av det avskilda läget, idag är helt opåverkade av buller och andra störningar. Bostaden är belägen endast 200 m från planerad verksamhet. Den av bolaget redovisade miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) uppfyller inte de kvalitetskrav på bland annat bullerutredning som bör ställas vid en ansökan om bergtäkt nära bostäder. Någon hänsyn till topografin går inte att utläsa av bullerutredningen trots att det redan i samrådet påtalades att det är viktigt, eftersom bostaden ligger högre än planerad verksamhet och det finns en naturlig svacka i terrängen däremellan. Den bullervall som finns angiven i ansökan kommer i punkt 14 enligt bolagets koordinatkartta att hamna på nivån +32 m, vilket är lägre än marken vid bostaden. Bolaget har felaktigt angivit höjden +30 på bostadshuset, vilket kan ha stor betydelse på bullerutbredningen. En bullervall tappar till stor del sin funktion om

det som ska skyddas för buller ligger högre beläget än bullervallens överkant. Vid en granskning av bullerutredningen framgår det att kraven på buller sannolikt inte kommer att klaras dagtid ens med befintlig utredning som grund. Om bullerutredningen tog hänsyn till de topografiska förhållandena så skulle det sannolikt bli ännu tydligare att bullerkraven inte kan klaras ens dagtid utan att extrema åtgärder behöver vidtas. Dessutom kommer de schakter och dämpande bergväggar som bolaget hänvisar till inte att finnas under hela verksamhetsperioden, vilket innebär att boende i andra riktningar kommer att utsättas för större störningar än vad utredningen visar. Eftersom bullerkraven inte kommer att klaras, och bullerutredningen dessutom är bristfällig, finns enligt fastighetsägarna inte förutsättningar att bevilja den sökta verksamheten. Kravet på lämplig lokalisering är inte uppfyllt och ansökan ska därför avslås.

Vidare anför de att flera av de av Bolaget föreslagna alternativa lokaliseringarna ter sig minst lika bra eller bättre än valt alternativ. De anser att Bolaget har fel som anser att Kågarbol är ett bättre alternativ eftersom inte ny mark tas i anspråk. Planerad verksamhet innebär en kraftig utvidgning av brytområdet mot deras fastighet. Dessutom gick tillståndet ut för flera år sedan, varför planerad verksamhet bör betraktas som en ny verksamhet och ianspråktagande av idag opåverkad naturmark. Då flera av de alternativa lokaliseringarna är lika bra som huvudalternativet bör omgivningspåverkan med avseende på t.ex. buller, transporter och närhet till boende få en avgörande betydelse i valet av plats. Fastighetsägarna anser att vald plats inte uppfyller kravet om ett minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljö enligt 2 kap. 6 § miljöbalken är uppfyllt, varför ansökan ska avslås. Förövrigt gällande alternativredovisningen anser fastighetsägarna att nollalternativet inte är tillräckligt utrett eftersom Bolaget endast har redovisat att det kommer att innebära att egen tillverkning av ballastmaterial måste upphöra. Det saknas en behovsbedömning som visar varför inte befintliga täkter i regionen kan användas istället för att ta ny mark i anspråk i aktuellt område.

Enligt fastighetsägarna har ovanstående synpunkter även stöd i praxis. I mark- och miljööverdomstolens avgörande den 26 februari 2010, mål M10280-08 görs bland annat hänvisning till Boverkets allmänna råd (1995:5) ”Bättre plats för arbete”, där det framgår att det inte är lämpligt med berg- och materialtäkter inom 500 m från bostadshus. Som nämnts ovan är deras bostad endast ca 200 m från planerad täkt. Aktuellt ärende uppvisar enligt dem även stora likheter med det mål som avgjordes av Mark- och miljööverdomstolen den 21 mars 2014 (M 3113-13). I det fallet var närmaste bostäder belägna på ett avstånd av ca 350-400 m. I det målet framgick det inte tydligt av ansökan att det fanns något behov av en ny bergtäkt på aktuell plats. Bullerutredningen var även undermålig, vilket bidrog till att ansökan avslogs då lokaliseringen inte ansågs lämplig. Av mark- och miljööverdomstolens avgörande den 20 april 2015, mål M5627-14 framgår att en behovsutredning ofta bör krävas vid nyetablering av bergtäkt och att behovet av täktmaterial har betydelse vid lokaliseringsbedömningen. Någon behovsutredning finns inte i det nu aktuella ärendet. Eftersom tillståndet har gått ut sedan flera år och planerad verksamhet innebär att stora oexploaterade området kommer att tas i anspråk, bör det ställas krav på en behovsutredning i detta fall.

Fastighetsägarna ifrågasätter även Bolagets redovisning av uppmätt grundvattennivå i deras dricksvattenbrunn, eftersom det inte finns någon brunn på den plats mätningen påstås ha utförts. Brunnen är grävd och placerad ca 200 m från brytområdesgränsen, vilket är närmare än vad som framgår i ansökan. Bolaget har inte mätt grundvattenytan inom täktområdet, varför det inte är möjligt att dra de slutsatser som Bolaget gör angående omgivningspåverkan. Grundvattenytan i täktområdet kan ligga högre än vad Bolaget angivit, vilket kan ha stor betydelse för strömningsmönster och påverkan på enskilda grävda brunnar. Eftersom det inte är säkerställt att brytning ska ske över grundvattenytan så kan det vara så att prövningen av ansökan sker i fel instans. Om brytning kan ske under grundvattenytan så ska prövningen som utgångspunkt ske hos Mark- och miljödomstolen då miljöprövningsdelegationen inte får pröva frågor om vattenverksamhet. Då dricksvattenbrunnen ligger närmare brytområdet än vad som angivits, hamnar den dessutom inom riskområdet som bolaget anger för vibrationer. Eftersom brunnen är grävd genom lera finns en betydande risk att den kommer att påverkas negativt av de vibrationer som uppkommer inom täktverksamheten. Fastighetsägarna menar att eftersom frågorna om grundvatten och påverkan på dricksvattenbrunnen är dåligt utredda, så går det inte att utesluta att brunnen kan påverkas negativt. Även detta är enligt dem en grund för avslag.

Fastighetsägarna anser också att det finns en risk för att den gemensamma utfartsvägen, som är en smal grusväg, till väg 273 inte kommer att klara den ökade mängden tunga transporter och att det kommer att bli problem vid möten. Bolaget har inte föreslagit några förbättringar av vägen eller alternativ utfartsväg. De menar att om tåkten ska tillåtas behöver en alternativ utfartsväg skapas så att minsta möjliga skador och olägenheter uppstår.

De menar vidare att Bolaget felaktigt har uppgett att det inte finns några avgörande naturvärden i täktområdet, eftersom det av Bolagets naturinventering framgår att det finns värdefull hällmarkstallskog (naturvärdesklass 3) som enligt inventeringsrapporten i möjligaste mån bör bibehållas. Det finns även fynd av den rödlistade arten mindre mörghorre i närområdet som mycket väl kan finnas inom täktområdet då osäkerheten av fynden är 100-250 m. Enligt rapporten kan även rödlistade fågelarter mycket väl nyttja delar av täktområdet då osäkerheten i den geografiska inrapporteringen är stor. Enligt fastighetsägarna går det inte att utesluta att planerad verksamhet kommer att påverka rödlistade arter på ett negativt sätt.

Fastighetsägarna framför vidare att det finns sådana brister i samrådet att ansökan bör avvisas. Till exempel har den information som skickades ut till närboende och kungörelse i Uppsala Nya Tidning vid samrådet varit vilseledande genom att fel fastighetsbeteckning angivits. Detta kan ha påverkat vilka som har lämnat synpunkter i samrådsskedet. Informationen till närboende var knapphändig och uppfyller därför inte formkraven gällande samråd i 6 kap. 4 § miljöbalken. Dessutom mottog Bolaget varken fastighetsägarnas eller SGUs samrådsyttranden innan ansökan lämnades in, på grund av felaktig postgång. Den kan ha fått konsekvenser för utformningen av miljökonsekvensbeskrivningen. Bland annat har inte bullerfrågor, behovsanalys och olika alternativ till materialförsörjning presenterat på det sätt fastighetsägarna efterfrågat. En vecka efter sista datum för

närboende att inlämna synpunkter lämnades ansökan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning in till miljöprövningsdelegationen. Det är enligt fastighetsägarnas mening uppenbart att en vecka inte är tillräcklig tid för att ta ställning till inkomna samrådsyttranden och utforma miljökonsekvensbeskrivningen i enlighet med dessa. Fastighetsägarna anser att Bolaget inte har fullgjort sin samrådsplikt och att det är felaktigt genomfört, varför de yrkar på att ansökan ska avvisas.

Om Miljöprövningsdelegationen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen och meddelar Bolaget tillstånd trots fastighetsägarnas invändningar, anser de att verkställighet inte ska beviljas och att tillståndet förenas med stränga villkor gällande buller på grund av bostadens ostörda och privata läge. Enligt dem bör bullernivåerna sänkas med 5 dBA jämfört med de begränsningsvärden som framgår av Naturvårdsverkets rapport 6538 samt arbetstiden begränsas så att ingen bullrande verksamhet får bedrivas under perioden maj till och med oktober. Vidare anser de att tydliga metoder och intervaller för mätning av buller och påverkan på vattentäkten måste föreskrivas, liksom krav på alternativ utfartsväg.

Fastighetsägarna har fått möjlighet att framföra synpunkter över de yttranden som inkommit från remissmyndigheterna. De anför bl.a. att myndigheternas yttranden är baserade på delvis felaktiga eller icke korrigerade uppgifter vilket kan starkt ha påverkat yttrandena negativt. Bland annat har fastighetsägarnas dricksvattenbrunn placerats ut fel i ansökan och de betvivlar att grundvattennivån har blivit mätt. Det är antagligen en liten dagvattenbrunn som Bolaget felaktigt har tagit för att vara dricksvattenbrunnen. Höjdangivelserna för deras fastighet i förhållande till den planerade bergtäkten är felaktig. De framför också att underlaget har andra brister, såsom t.ex. att bulleranalysen är förenklad.

De konstaterar att Miljö- och hälsoskyddsnämnden har uppmärksammat att deras fastighet ligger nära täktgränsen, särskilt i slutskedet av brytningen, att området är relativt tyst i dagsläget och att buller kan höras tydligt i området. Trots detta tillstyrker nämnden ansökan med kravet att den föreslagna bullervallen om fem meter ska föreskrivas som villkor. Nämnden har enligt dem missat att bullerkravet på 50 dB(A) inte kommer att kunna klaras, även om en bullervall anläggs, på grund av de svåra topografiska förhållandena på platsen. De ställer sig frågande till om nämnden har beaktat att bullervallen kommer att placeras i en terrängsvacka och att bullervallens överkant därför kommer att ligga betydligt lägre än bostadshuset. De påpekar att det bör vara i nämndens intresse, såsom tillsynsmyndighet vid klagomålsärenden gällande buller, att kritiskt granska bullerutredningen och kräva att ansökan avslås eftersom bullervillkoren inte kommer att kunna klaras, eller åtminstone kräva att bullerutredningen ska hålla en tillräckligt bra kvalitet för att ligga till grund för prövningen. Gällande arbetstider anser fastighetsägarna att ett undantag från föreskrivna arbetstider vid entreprenadtoppar endast ska få medges av tillsynsmyndigheten i enskilda fall och inte att verksamhetsutövaren själv ska få välja när dessa 30 dagar tas i anspråk, eftersom möjligheterna för tillsynsmyndigheten att bedriva tillsyn i frågan, till exempel efter klagomål, annars blir marginell. Nämnden har föreslagit att tillståndet förenas med villkor om att endast utlastning får ske mellan den 18 juni och den 31 augusti. Fastighetsägarna

vidhåller att om tillstånd medges så måste denna tid utökas kraftigt och omfatta den 1 maj till den 31 oktober.

Fastighetsägarna delar SGU:s uppfattning att det är en stor brist i ansökan att Bolaget inte har mätt grundvattenytan inom täktområdet, och att det därför inte är möjligt att dra de slutsatser som bolaget gör angående omgivningspåverkan. De framför vidare att grundvattenytan i täktområdet mycket väl kan ligga högre än vad bolaget anger, och att grundvattenytans läge inom täktområdet har mycket stor betydelse för strömningsmönster och omgivningspåverkan, t.ex. på vattenkvalitet- och kvantitet i enskilda grävda brunnar.

Bolagets bemötande av yttranden

Bolaget har bemött yttrandet från ägarna till fastigheten Kågarbol 1:3. Bolaget har i bemötande anfört bl.a. följande.

I mars 2016 blev Bolaget informerat om dricksvattenbrunnens läge, vilket redovisats i en komplettering till ansökan. Tidigare redovisad brunn var en dagvattenbrunn. Den rätta dricksvattenbrunnen ingår i ett hydrologiskt område om 170-190 ha med en påverkande grundvattenbildning om 90 000-95 000 m³ per år. Bergtäkten finns nedströms detta grundvattenflöde och kan därför inte strypa grundvattenflödet till vattenbrunnen. Vid en kontroll av brunnen i november 2016 konstaterades att brunnen förses med vatten i jordlager och alltså är en jordgrundvattenbrunn. Vattenytan var på +27,15 m.ö.h. och i samma nivå som markytan. Det innebär att brunnen var maximalt fylld trots att bergtäktens uttag är på en lägre nivå än brunnens vattenyta. Bergtäkten nedströms dränerar alltså inte dricksvattenbrunnen i jordlagren. Bergtäkten kan endast påverka bergborrade vattenbrunnar, men då närliggande bergborrade brunnar har vattenytor som är lägre än bergtäktens uttag så sker ingen påverkan på dessa. Områdets spricktektonik har redovisats i ansökningshandlingarna. Av redovisningen framgår det att bergtäkten inte har någon kontakt med närliggande brunnar via sprickzoner, och kan därför inte dränera dessa brunnar. Ytterligare hydrologisk kontroll har utförts i november 2016 genom borring av ett 20 m djupt grundvattenobservationshål inne i bergtäkten. Vid borringen konstaterades att vattenytan i hålet fanns omkring 5 m under täktbotten.

Kompletterande kontroll av topografin i området har utförts i november 2016. Vid kontrollen konstaterades att överkanten på en 5 m hög bullervall kommer att ligga på nivån +34-42 m.ö.h. Bostadshuset är beläget på nivån +35 m.ö.h. Från täktbotten på +23 m.ö.h., där krossning, sortering och lastning kommer att ske, till överkanten på bullervallen kommer höjdskillnaden att vara 11-19 m. Höjdskillnaden från bergöverytan vid borring (+29-34 m.ö.h.) till överkanten på bullervallen (+34-42 m.ö.h.) kommer att vara 5 m. Vid arbeten nere i täkten finns bullerskydd mot bostadshuset med 11-19 m och vid arbeten på bergets överyta är skyddet 5 m. Förutom schakter och bullervall så finns mellan torpet och täkten ett höjdområde med höjden + 40 m.ö.h. som avskärmar ljud mellan täkten och bostadshuset. Utöver det topografiska skyddet finns det mellan bostadshuset och täkten en tät granskog. Bolaget vill även hänvisa till följande förslag till villkorstext i MKB:n: ”Angivna ekvivalentvärden ska kontrolleras genom närfältsmätningar så snart det sker

förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer. Om de angivna ekvivalentnivåerna befaras överskridas ska mätning utföras vid närmaste bostadshus och omedelbara åtgärder vidtas så att värdena kan klaras senast vid den tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer”.

Bolaget vill i sammanhanget framföra att fastigheten Kågarbol 1:3 finns i flygstråket för in- och utflygning till Arlanda. Mätningar under förmiddagen den 17 november 2016 visade att det utfördes 14 överflygningar med bullernivån 63 dBA.

Miljöprövningsdelegationens bedömning

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att bolaget har genomfört samråd och upprättat en miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken och förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Miljöprövningsdelegationen finner att inlämnad miljökonsekvensbeskrivning efter gjorda kompletteringar uppfyller kraven och kan godkännas enligt 6 kap. 9 § miljöbalken.

Tillåtlighet

Tillståndets omfattning

Bolagets ansökan avser täktverksamhet under 10 års tid. Verksamheten innebär en utökning av det totala uttaget av berg från 163 000 ton till 1 100 000 ton berg. Medeluttaget kommer att vara 100 000 ton per år och det maximala uttaget 200 000 ton per år. Föreliggande ansökan avser brytning ned till +23 m.ö.h. (RH 2000). Bryt- och verksamhetsområdet kommer att utökas väsentligt jämfört med tidigare verksamhet.

För att långsiktigt kunna tillgodose samhällets behov av ballastmaterial och för att successivt kunna minska andelen naturgrus på marknaden anser

Miljöprövningsdelegationen att omfattningen av sökt tillstånd är motiverad.

Tillstånd lämnas för brytning av totalt 1 100 000 ton berg. I genomsnitt får 100 000 ton berg per år brytas under tillståndstiden som är 10 år. Under enstaka år tillåts uttaget vara maximalt 200 000 ton.

Val av plats

Enligt 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken ska det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön, i den utsträckning det inte är orimligt enligt 2 kap. 7 § miljöbalken.

Miljöprövningsdelegationen gör i denna del följande bedömning. Verksamhetens lokalisering är gynnsam med tanke på att avståndet till närboende är relativt långt, förutom till bostadshuset på fastigheten Kågarbol 1:3 som ligger endast ca 230 m från verksamhetsgränsen.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar, liksom ägarna till fastigheten Kågarbol 1:3, att det har funnits brister i bullerutredningen. I Bolagets bemötande av yttranden framgår det tydligare att planerad bullervall torde kunna skärma buller i tillräcklig omfattning under större delen av tillståndstiden.

Miljöprövningsdelegationen anser att verksamheten bör kunna bedrivas utan oacceptabla olägenheter för närboende, men att skyddsåtgärder, såsom t.ex. bullervall, flyttbara bullerskärmar och bullerdämpad borrhigg kommer att krävas. Miljöprövningsdelegationen anser även att det är skäligt att de mest bullrande delverksamheterna begränsas under en del av sommarhalvåret. Kontroll av ljudnivåer kommer också att krävas oftare än vad som normalt föreskrivs i tillstånd till bergtäkter. Om de villkor som föreskrivs i tillståndet beträffande buller och arbetstider följs, bedöms verksamheten inte ge upphov till mer olägenhet för närboende med avseende på buller än vad som skäligen får tålas.

Ägarna till fastigheten Kågarbol 1:3 har i yttrande uttryckt oro för att vibrationer kommer att orsaka skada på deras vattentäkt då den är grävd genom lera och placerad inom det riskområde som bolaget anger för vibrationer med svängningshastighet över 4 mm/s. Miljöprövningsdelegationens bedömning är att det framförallt är för närliggande bergborrade brunnar som det kan bli problem vid sprängning. Risk för skada på byggnader föreligger generellt vid mycket högre svängningshastigheter. Miljöprövningsdelegationens bedömning är att risken för att brunnens konstruktion skulle skadas på grund av vibrationer från sprängning är liten under förutsättning att sprängningen sker med begränsad kontrollerad sprängsalva. För säkerhets skull bör dock en besiktning av vattentäkten och byggnader utföras innan verksamheten påbörjas.

Av Bolagets bemötande av yttranden framgår det att ett borrobervationshål har borrats för att kontrollera grundvattennivån. Grundvattennivån var vid mättillfället 5 m under befintlig täktbotten som är belägen på +26 m.ö.h. Miljöprövningsdelegationens bedömning är att risken för att det skulle ske ett inläckage av grundvatten i täkten är mycket liten, eftersom det inte skett något inläckage av grundvatten i tidigare täkt och planerad täktbotten, +23 m.ö.h., är 2 m över konstaterad grundvattennivå. För säkerhets skull bör kontroll av vattenkvalitet och grundvattennivå dock ske i den närmast belägna vattenbrunnen innan verksamheten påbörjas.

Inom verksamhetsområdet finns två områden med vissa eller mindre höga naturvärden. De högsta naturvärdena i området är knutna till området med hållmarkstallskog. Det finns fynd av naturvårdsintressanta arter i närområdet, som skulle kunna använda täktområdet. Arterna är eller har varit rödlistade som nära hotade (NT). Miljöprövningsdelegationens bedömning är att verksamheten inom täktområdet inte kommer att påverka naturvärden i närområdet i sådan omfattning

att tillstånd inte kan medges. Miljöprövningsdelegationen bedömer även att naturvärdena inom täktområdet inte är så höga att tillstånd inte kan medges. Kross- och sorteringsverk m.m. kommer att drivas med el från dieseldrivet elverk, trots att det finns en transformatorstation i närheten. Anledningen till detta är enligt Bolaget att krossningen kommer att ske kampanjvis med mobila kross- och sorteringsverk. Miljöprövningsdelegationen anser att det ur klimatsynpunkt är en nackdel att verksamheten kommer att drivas med fossila bränslen, men att verksamheten inte är så omfattande att det är rimligt att kräva en fast elanslutning.

Inga kända fornlämningar finns inom eller intill verksamhetsområdet.

Inga motionsspår eller anläggningar för friluftsliv berörs av verksamheten.

Landskapsbilden kommer att påverkas under drift, men landskapsbilden har redan förändrats på grund av tidigare täktverksamhet. Täktområdet omgärdas till stor del av skog som fungerar som skydd mot insyn under verksamhetstiden. Förändringen av landskapsbilden bedöms inte vara så negativ att tillstånd inte kan medges.

Miljöprövningsdelegationen anser att med den föreslagna lokaliseringen uppnås ändamålet med verksamheten med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön, under förutsättning att föreslagna skyddsåtgärder vidtas och föreskrivna villkor följs.

Planförhållanden

Verksamheten strider inte mot översiktsplanen för Uppsala kommun. Området omfattas inte heller av detaljplan eller områdesbestämmelser.

Hushållningsbestämmelser

Av 2 kap. 6 § andra stycket miljöbalken framgår bl.a. att vid tillståndsprövning enligt 9 kap. ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden. Verksamheten kommer att ta ny mark i anspråk, även om täkt har bedrivits tidigare inom delar av området. Detta innebär en ändrad markanvändning, varför 3 och 4 kap. miljöbalken ska tillämpas vid denna prövning.

Området för lokaliseringen är inte av riksintresse enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Miljöprövningsdelegationen finner att någon betydelsefull natur- eller kulturmiljö inte kommer att skadas.

Närboende har ifrågasatt att Bolaget inte har redovisat någon behovsutredning i MKB:n. De har hänvisat till ett rättsfall (M 5627-14) där Mark- och miljödomstolen beslutade att inte tillåta täktverksamhet med motiveringen att behovet av materialet kunde tillgodoses med material genom befintliga täkter i området, varför lokaliseringen inte är lämplig. Även i domen M 3113-13 som de närboende hänvisar till ansåg Mark- och miljööverdomstolen att lokaliseringen var tveksam med avseende på behovet av materialet.

När det gäller grustäkter finns ett krav enligt 9 kap. miljöbalken att ansökan ska innehålla en behovsutredning. För bergtäkter finns inte längre det kravet, men av ovanstående dom (M 5627-14) framgår att frågan om resurshushållning ska beaktas vid en prövning om tillstånd. Detta är särskilt viktigt vid nyetablering av en täkt. Miljöprövningsdelegationen har möjlighet att förelägga sökanden om att redovisa behovet om det är nödvändigt för att Miljöprövningsdelegationen vid prövningen ska kunna tillämpa hushållningsbestämmelserna i 2 och 3 kap miljöbalken. Särskilt viktigt är det om det redan finns bergtäkter i närheten som eventuellt skulle kunna tillgodose behovet och om det finns andra motstående intressen som talar emot ett tillstånd.

I detta ärende anser Miljöprövningsdelegationen att det inte har funnits någon anledning att begära in en behovsutredning. Det finns andra bergtäkter i närheten, men inte närmelsevis så många och på så nära håll som i ovanstående rättsfall M 5627-14. I motsats till rättsfallet är aktuell täkt belägen i en mycket expansiv region. Närheten till Uppsala, Almunge, Knivsta, Rimbo och Arlanda innebär relativt korta transporter. Materialet kommer till stor del att användas lokalt till Bolagets egna skogsbilvägar, vilket även det är en fördel ur transporthänseende. Verksamheten innebär till viss del en ändrad markanvändning, men det bör även beaktas att det har bedrivits täktverksamhet inom delar av verksamhetsområdet tidigare. Miljöprövningsdelegationen anser vidare att det enda motstående intresse som talar emot ett tillstånd i aktuellt ärende är närheten till en bostadsfastighet. Med tillräckliga skyddsåtgärder bedöms verksamheten inte ge upphov till så mycket olägenhet för de närboende att en behovsutredning är motiverad.

Berget i täkten är av mycket god kvalitet. Av ansökan framgår det att bergmaterialet är av så bra kvalitet att det kan användas som ballast i asfalt till högtrafikerade vägar. Sådant material är det ont om och det tål därför att transporteras lång väg. Miljöprövningsdelegationen skulle se det som positivt om materialet till stor del kunde användas för ändamål där det krävs en mycket god kvalitet och i mindre grad till ändamål där det inte finns något högre kvalitetskrav såsom t.ex. till skogsbilvägar eller bärlager.

Miljöprövningsdelegationen anser att det är av stor vikt att uttaget av material i grusåsarna minskar och att alternativt material tas fram för framtida materialförsörjning. Täktens inriktning på leverans av krossmaterial är ett steg i rätt riktning i detta avseende.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att verksamheten inte är oförenlig med hushållningsbestämmelserna. Inga övriga intressen enligt 3 kap. 2-9 §§ miljöbalken berörs. Miljöprövningsdelegationen bedömer att verksamheten går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av markresurserna.

Miljö kvalitetsnormer

Enligt 5 kap. 3 § miljöbalken ska myndigheter och kommuner ansvara för att miljö kvalitetsnormer följs.

Närmaste klassade ytvattenförekomst (Sävjaån Almunge Långsjön SE663888-162678) ligger ca 3 kilometer nedströms tåkten, vilket kan anses vara relativt långt. Någon klassad grundvattenförekomst berörs inte av verksamheten. Miljöprövningsdelegationen bedömer att verksamheten inte kommer att medföra att någon miljö kvalitetsnorm för luft eller vatten kommer att överskridas.

Miljömål

Planerad verksamhet berörs av flera av de nationella miljö kvalitetsmålen. Av några kan nämnas ”Minskad klimatpåverkan”, ”God bebyggd miljö”, ”Giftfri miljö” och ”Hushållning med energi och naturresurser”. Miljöprövningsdelegationen bedömer att verksamheten inte i någon betydande mån kommer att motverka möjligheten att uppnå de nationella miljö målen

Motivering av villkor

Bolaget har föreslagit ett antal villkor som ska gälla för verksamheten. För att undvika dubbelreglering, meddelas inte villkor för frågor som regleras i andra lagar och bestämmelser. Vissa av Bolagets förslag till villkor har omformulerats så att de överensstämmer med de standardvillkor som miljöprövningsdelegationer normalt föreskriver. Vissa av Bolagets förslag har inte tagits med eftersom Miljöprövningsdelegationens uppfattning är att de ingår i det allmänna villkoret. Det gäller t.ex. skyddsåtgärder och kontroller som Bolaget har åtagit sig att utföra. Utöver dessa villkor föreskriver Miljöprövningsdelegationen ytterligare villkor om bl.a. buller, vibrationer och sprängning. Nedan följer en motivering av vissa villkor.

Buller (villkor 6-10)

Bolaget har föreslagit att Naturvårdsverkets tidigare riktvärden för externt industribuller ska föreskrivas som begränsningsvärden i villkor för verksamheten. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att riktvärdena i Naturvårdsverkets rapport 6538 ersätter tidigare allmänna råd och riktvärden för externt industribuller, men godtar att Bolagets förslag på begränsningsvärden ska gälla för verksamheten.

Då avståndet till närboende är relativt kort anser Miljöprövningsdelegationen att det är motiverat att föreskriva att kontroll av ljudnivåer ska ske oftare än vad som normalt föreskrivs i tillstånd till bergtäkter.

Bolaget har föreslagit att uttransport av bergmaterial ska få ske under utökad arbetstid kl. 6-22 vid tillfälliga entreprenadtoppar, jämfört med kl. 6.00-18.00 i normalfallet, dock högst 30 dagar/år. Närboende har motsatt sig detta och föreslår i stället att om utökade arbetstider ska tillåtas ska det göras efter tillsynsmyndighetens godkännande och inte att verksamhetsutövaren själv ska få välja när dessa 30 dagar tas i anspråk, eftersom det annars blir svårt för tillsynsmyndigheten att bedriva tillsyn i frågan. Miljöprövningsdelegationen anser liksom de närboende att det blir svårt att bedriva tillsyn i frågan, t.ex. efter klagomål, och föreskriver därför att arbetstiderna får utökas efter godkännande av

tillsynsmyndigheten. Hur många dagar per år som de utökade arbetstiderna ska gälla anser Miljöprövningsdelegationen är upp till tillsynsmyndigheten att avgöra vid varje enskild entreprenadtopp.

Miljöprövningsdelegationen föreskriver att de mest bullrande momenten såsom borring, sprängning, skutknackning och krossning inte får bedrivas under sommarperioden den 1 juni till och med den 31 augusti. Dessa moment kommer enligt ansökan att bedrivas kampanjvis fyra gånger per år, och endast dagtid under vardagar. Eftersom de bedrivs kampanjvis bedöms det finnas goda möjligheter för Bolaget att styra när så kommer att ske. De närboende har yrkat på att tiden ska vara den 1 maj till 31 oktober, vilket Miljöprövningsdelegationen bedömer vara oskäligt lång tid. Det skulle avsevärt försvåra möjligheten att bedriva verksamheten på ett rationellt sätt.

Bolaget har angivit att Naturvårdsverkets riktvärden för buller kommer att klaras dagtid om krossning sker vid bergschakt och bakom upplag.

Miljöprövningsdelegationen anser att det är motiverat att i villkor föreskriva att bullrande delverksamheter såsom skutknackning, krossning och sortering ska ske så nära bergsbranten som möjligt, eftersom det är på gränsen att riktvärdena kommer att kunna innehållas vid närmaste bostadsfastighet. Buller avskärmas bäst om det sker så nära källan som möjligt.

Av ansökan framgår det att för att Naturvårdsverkets riktvärden för buller vid bostaden på fastigheten Kågarbol 1:3 ska kunna klaras dagtid vid borring uppe på berget, krävs det att borrhjellen är dämpad och att en bullervall anläggs mellan tälten och bostaden. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att borring kommer att ske på olika platser och höjder under hela tillståndstiden. Nära bullervallen och längre ifrån. Även om ovanstående försiktighetsåtgärder vidtas kommer enligt Bolagets bullerutredning riktvärdet 50 dBA att tangeras. Av bullerutredningen framgår det dessutom inte vilken osäkerhet som finns i beräkningen. Som en extra försiktighetsåtgärd anser Miljöprövningsdelegationen därför att det är motiverat, att utöver dämpad borrhjell och bullervall, använda sig av mobila bullerskärmar, eller annan teknik som uppnår motsvarande effekt, vid borrhjellen så att buller mot fastigheten Kågarbol 1:3 avskärmas så nära källan som möjligt. Miljöprövningsdelegationen bedömer att risken för att riktvärdet kan överskridas är störst då borring sker på samma nivå som bostadshuset är beläget, dvs. vid +35 m.ö.h., eller över. Därför föreskriver Miljöprövningsdelegationen att mobila bullerskärmar eller motsvarande ska användas då borring sker på höjden +35 m.ö.h och över.

Vibrationer och luftstötståg (villkor 12 och 13)

Bolaget har föreslagit som villkor att begränsningsvärdet för luftstötståg från sprängning ska vara 100 Pa, frifältsvärde, vid bostäder. Standardvillkoret för luftstötståg innebär att sprängningar inte får utföras som medför att luftstötståg vid bostäder överstiger värdet 120 Pa, uttryckt som frifältsvärde.

Miljöprövningsdelegationen ser ingen anledning att föreskriva strängare villkor än standardvillkoret i detta fall.

Då avståndet till närmast belägna bostadsfastighet är relativt kort anser Miljöprövningsdelegationen att det är befogat att föreskriva att kontroll av vibrationer och luftstöt vågor ska ske så ofta som vid ett sprängtillfälle per år. Med hänsyn till det korta avståndet är det även motiverat att föreskriva att byggnaders och vattentäkters konstruktion ska besiktas och dokumenteras innan verksamheten påbörjas, liksom att grundvattnets nivå och kvalitet i vattentäkterna kontrolleras och dokumenteras.

Transporter (villkor 18 och 19)

Ågarna till fastigheten Kågarbol 1:3 har i yttrande framfört att det finns en risk för att utfartsvägen inte kommer att klara den ökade mängden tunga transporter och att det kommer att bli problem vid möte av lastbil och personbil. Fastighetsägarna har yrkat på att en alternativ utfartsväg anläggs. Miljöprövningsdelegationen anser att med tanke på att Bolaget kommer att ha god tillgång till bergmaterial och att det ska användas till skogsbilvägar, borde det finnas goda möjligheter för Bolaget att tillse att vägen förbättras, eller att en mötesplats anordnas, vilket föreskrivs i villkor. Miljöprövningsdelegationen anser däremot att det inte är befogat att kräva att en alternativ utfartsväg anläggs. Trafikverket har i samrådet m.m. framfört att vilplanet är för kort i anslutningen till väg 273. Med hänsyn till de långa fordonskombinationer som ska ta sig ut på den allmänna vägen, krävs enligt Trafikverket åtgärder för att säkerställa en lutning om max +/- 1 m vid en punkt 25 m in på anslutningen. Om anslutningen är för brant kan det bli svårt för lastbilarna att komma ut på vägen, eller att det går långsamt, vilket är negativt ur trafiksäkerhetssynpunkt. Miljöprövningsdelegationen föreskriver därför i villkor att brytning inte får påbörjas innan åtgärder har vidtagits för att säkerställa att höjdskillnaden inte är större än 1 m mellan korsningen vid väg 273 och en punkt 25 m in på utfartsvägen. Tillstånd från Trafikverket kan krävas för att ändra anslutningen till väg 273.

Bergkvalitet (villkor 20)

Det nationella miljökvalitetsmålet ”Grundvatten av god kvalitet” innebär bl.a. att naturgrusavlagringar med stort värde för dricksvattenförsörjningen och för natur- och kulturlandskapet ska bevaras. Huvuddelen av materialförsörjningen ska baseras på bergkross och andra alternativ till naturgruset. En förutsättning för detta är att det finns berg av rätt kvalitet och att det finns en kunskap om var sådant material går att hitta. Berget i aktuell täkt har en kvalitet som lämpar sig för tillverkning av asfalt för högratifierade vägar. Miljöprövningsdelegationen anser att möjligheten att använda detta material som ersättningsmaterial för naturgrus bör utredas och dokumenteras. Särskilt med avseende på möjligheten att framställa bergkross som kan ersätta de finare fraktionerna i naturgrus (0-4 mm). Tanken är inte att ett nytt prov ska tas varje år. Om prov som tidigare tagits och analyserats fortfarande kan anses representativt för tükten, kan resultatet användas vid den fortsatta årliga miljörapporteringen. Miljöprövningsdelegationen ser det också som en bra produktinformation som inte är orimlig att kräva.

Efterbehandling (villkor 21-23)

Bolaget har i ansökan beskrivit vilka efterbehandlingsåtgärder som kommer att vidtas, men de har även angett att efterbehandlingsplanen kan komma att ändras. Så länge det inte finns någon slutlig efterbehandlingsplan är det viktigt att brytningen planeras och utförs så att möjligheten att inom brytområdet spränga ut skyddshyllor m.m. inte försvåras. Efterbehandlingen bör utföras så att den biologiska mångfalden gynnas. Bolaget bör därför bl.a. tillse att det finns klippavsatser som kan bli boplatser för rovfåglar såsom t.ex. berguv eller pilgrimsfalk. Länsstyrelsen, som har kännedom om regionala naturvärden, och markägarens synpunkter kan vara lämpliga att inhämta i samband med att efterbehandlingsplanen inlämnas till tillsynsmyndigheten.

Bolaget har angett att stängsel eventuellt kommer att vara kvar efter avslutad verksamhet. Miljöprövningsdelegationen anser att det är olämpligt att lämna kvar stängsel som kräver underhåll efter avslutad verksamhet och föreskriver därför i villkor att stängsel och eventuell annan utrustning som kräver underhåll ska tas bort senast vid tillståndstidens utgång.

Kontrollprogram (villkor 26)

I ansökan framgår det att Bolaget avser att utföra vattenprovtagning en gång per år av det vatten som avleds från tåkten. Bolaget har även föreslagit begränsningsvärden för utgående halter av vissa ämnen.

Miljöprövningsdelegationen anser att provtagning bör ske minst en gång per år men att det i dagsläget inte behövs begränsningsvärden för utsläppshalter. Däremot bör det i kontrollprogrammet framgå vilka parametrar som ska analyseras, hur ofta det ska ske, samt hur analysresultaten ska följas upp.

Delegationer

a.

En 5 m hög bullervall kommer att anläggas i den södra delen av verksamhetsområdet mot Fastigheten Kågarbol 1:3. Bullervallen kommer att anläggas successivt allteftersom brytningen fortskrider österut och som det får förstås kommer den att utgöras av avbaningsmassor från brytområdet. Om avbaningsmassorna inte skulle räcka till och externa massor behöver tas in i området, eller om det visar sig att höjden på vallen inte är tillräcklig för att avskärma buller, eller om anläggandet av bullervallen går för långsamt, anser Miljöprövningsdelegationen att tillsynsmyndigheten bör ha möjlighet att föreskriva om ytterligare villkor om bullervallens utformning. Miljöprövningsdelegationen vill förtydliga att delegationen även innebär att tillsynsmyndigheten har möjlighet att t.ex. föreskriva om föroreningshalter i externa massor och när åtgärder ska vara utförda. (villkor 5)

b.

Miljöprövningsdelegationen har föreskrivit att utlastning får ske vardagar kl. 18-22 vid tillfälliga entreprenadtoppar efter godkännande av tillsynsmyndigheten. Som det framgår av formuleringen är det något som får ske endast tillfälligt. Förutom att reglera tiden för när utlastning får ske, kan det finnas sätt att utföra utlastningen på som medför mindre störning för närboende. Miljöprövningsdelegationen anser

därför att tillsynsmyndigheten bör ges möjlighet att vid behov föreskriva ytterligare villkor om hur utlastning får ske. (*villkor 7*)

c.

I ansökan framgår det att Bolaget avser att utföra vattenprovtagning en gång per år av det vatten som avleds från täkten. Bolaget har även föreslagit begränsningsvärden för utgående halter av vissa ämnen.

Miljöprövningsdelegationen anser att provtagning bör ske minst en gång per år men att det i dagsläget inte behövs begränsningsvärden för utsläppshalter. Om analyser skulle visa förhöjda halter av något ämne bör tillsynsmyndigheten ha möjlighet att föreskriva ytterligare villkor om provtagningsfrekvens, vilka parametrar som ska analyseras och sedimentationsdammens utformning. (*villkor 15*)

d.

Bolaget har redovisat vilka efterbehandlingsåtgärder som kommer att utföras, men framför samtidigt att efterbehandlingsplanen kan behöva omprövas då komplikationer kan ha uppstått under tiden som gjort att materialet inte kunnat brytas ut som planerat, eller att förutsättningar för nya naturvärden kan ha uppstått i täktområdet. Eftersom efterbehandlingsplanen kan komma att ändras anser Miljöprövningsdelegationen att tillsynsmyndigheten bör ha möjlighet att meddela villkor om efterbehandlings utformning. (*villkor 21, 22 och 23*)

Ekonomisk säkerhet

Miljöprövningsdelegationen bedömer att Bolagets förslag på säkerhet är något lågt tilltagen.

Miljöprövningsdelegationen anser att beräkningen av ekonomisk säkerhet ska göras enligt Miljösamverkan Sveriges grundmodell. Miljöprövningsdelegationen har i sin beräkning av säkerheten utgått från kvadratmeterkostnaden 12 kr/m². Hänsyn har tagits till att sprängning kan komma att erfordras för utformning av skyddshyllor eller liknande, i enlighet med Bolagets förslag. Eftersom Miljösamverkan Sveriges vägledning togs fram år 2006 så behöver även kvadratmeterkostnaden räknas upp med ett konsumentprisindex på 1,34 %, från 12 kr/m² till ca 13,7 kr/m².

Brytområdets area på 4,2 ha har använts som ingående värde i beräkningsformeln. En fast kostnad för bortforsling samt rivning på 50 000 kronor ingår. Vid uppräknings av totalkostnaden för efterbehandling då tillståndstiden är 10 år har Riksbankens tillväxtmål 2 % använts. Med den uppräknade kvadratmeterkostnaden m.m. blir säkerheten ca 810 000 kr.

Verkställighet

Bolaget har yrkat på att verkställighetsförordnande ska lämnas enligt 22 kap. 28 § miljöbalken så att verksamheten kan bedrivas även om tillståndsbeslutet överklagas. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att närboende i yttrande har framfört att tillstånd inte ska lämnas för den sökta verksamheten. Mot bakgrund av att det har funnits olika uppfattningar om tillåtligheten, samt att verkställighetsförordnade enligt gällande rättspraxis ska lämnas med viss restriktivitet, finner Miljöprövningsdelegationen att det inte finns skäl att medge ett verkställighetsförordnande.

Övriga överväganden

Ägarna till fastigheten Kågarbol 1:3 har i yttrande framfört att det finns sådana brister i samrådet att de yrkar på att ansökan ska avvisas. De har bl.a. framfört att fel fastighetsbeteckning har angetts i informationsmaterial till närboende och annons i Upsala Nya Tidning, vilket kan ha påverkat vilka som har lämnat synpunkter i samrådsskedet. De anser även att informationsmaterialet har varit knapphändigt. På grund av felaktig postgång har Bolaget inte tagit del av deras samt SGU:s yttranden innan ansökan lämnades in, vilket de anser kan ha fått konsekvenser för ansökans utformning. Dessutom anser fastighetsägarna att Bolaget har haft för lite tid att ta ställning till inkomna samrådsyttranden och utforma miljökonsekvensbeskrivningen i enlighet med dessa.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det finns brister i samrådet såsom att fel fastighetsbeteckning har angetts och att Bolaget inte har tagit del av vissa synpunkter innan ansökan lämnades in, och därför inte har kunnat ta hänsyn till dessa vid utformningen av miljökonsekvensbeskrivningen.

Miljöprövningsdelegationen bedömer dock att bristerna inte är så betydande att samrådet och därmed Miljökonsekvensbeskrivningen inte kan godkännas.

Miljökonsekvensbeskrivningen har efter kompletteringar och Bolagets bemötande av yttranden i tillräcklig mån besvarat de frågor som framkom i samrådet. Även om fel fastighetsbeteckning har angivits i annons och informationsmaterial, är Miljöprövningsdelegationens bedömning är att de som är berörda av verksamheten, närboende samt myndigheter, har haft kännedom om tåktens läge.

Sammanfattande bedömning

Miljöprövningsdelegationen anser att de av Bolaget gjorda åtaganden och de villkor som föreskrivs i detta beslut utgör tillräckliga försiktighetsmått för att förebygga att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Verksamheten kan bidra till en långsiktig hållbar utveckling enligt miljöbalkens mål och den uppfyller kraven enligt de allmänna hänsynsreglerna i balken.

Sammanfattningsvis gör Miljöprövningsdelegationen den bedömningen att tillstånd ska lämnas för verksamheten.

Information

Beslutet får tas i anspråk när det har vunnit laga kraft och en säkerhet har ställts och godkänts av Miljöprövningsdelegationen.

Detta tillstånd befriar inte företaget från skyldigheten att iaktta vad som gäller enligt andra bestämmelser för den anläggning eller verksamhet som tillståndet avser.

Ändring av anslutning mot allmän väg

En ny eller förändring av anslutning mot allmän väg är tillståndspliktig enligt 39 § Väglagen (1971:948), där Trafikverket är beslutande som väghållningsmyndighet.

En ändring av anslutning ska bekostas av exploitören.

Fornlämning

Särskilt erinras om vikten av att vid verksamheten beakta bestämmelserna i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Det är bl.a. förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, täcka över, köra över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada fast fornlämning. Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete ska arbetet omedelbart avbrytas till den del fornlämningen berörs. Den som leder arbetet ska omedelbart anmäla till Länsstyrelsen att en fornlämning har påträffats.

Miljörapport

Varje år före utgången av den 31 mars ska miljörapporten inges till tillsynsmyndigheten (26 kap. 20 § miljöbalken). Inlämningen ska ske digitalt via Svenska Miljörapporteringsportalen SMP. Miljörapporten ska utformas i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrift (NFS 2006:9) om miljörapporter för tillståndspliktiga verksamheter.

Avgift

Avgift för provning och tillsyn av miljöfarlig verksamhet ska enligt 2 kap. 1 § förordningen (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken betalas av den som bedriver miljöfarlig verksamhet som anges i 2 till 32 kap. miljöprövningsförordningen (2013:251).

Egenkontroll

Företaget ska fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka och förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön (26 kap. 19 § miljöbalken) samt i övrigt iakttä vad som sägs i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll.

Ändring av verksamheten

Ändring av verksamheten kan kräva nytt tillstånd eller anmälan i enlighet med bestämmelserna i 22 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899) samt 1 kap. 4 § miljöprövningsförordningen. Bedrivs miljöfarlig verksamhet av annan än den som meddelats tillståndet, ska den nye verksamhetsutövaren enligt 32 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd snarast möjligt upplysa tillsynsmyndigheten om det ändrade förhållandet. Den som innehar tillstånd till täkt ska till tillsynsmyndigheten lämna uppgift om vem som vid varje tidpunkt är exploatör av täkten. Vid överlåtelse av tillståndet fordras att den nya tillståndshavaren ställer säkerhet för verksamheten. Sådan säkerhet ska godkännas av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län.

När verksamheten upphör

När verksamheten i sin helhet eller någon del av denna upphör ska detta i god tid före nedläggningen anmälas till tillsynsmyndigheten. Företaget ansvarar för att undersöka om mark- och vattenområden, byggnader och anläggningar är så förorenade att de kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön och i så fall även ansvara för att efterbehandling sker (10 kap. miljöbalken).

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, *se bilaga 1*. Skrivelsen ska ha kommit in till Länsstyrelsen senast den 23 februari 2017.

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län. I beslutet har länsassessor Annika Israelsson, ordförande, och miljöskyddshandläggare Pia Persson Holmberg, miljöskakkunnig, deltagit. Ärendet har beretts av miljöskyddshandläggare Marie Låås.

Annika Israelsson

Pia Persson Holmberg

Marie Låås

Bilagor:

1. Hur man överklagar till Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen.
2. Kungörelsedelgivning
3. Exploateringsplan

Sändlista:

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se
Havs- och Vattenmyndigheten, Box 11 930, 404 39 Göteborg
Uppsala kommun, Miljö- och hälsoskyddsnämnden, 753 75 Uppsala
Uppsala kommun, Miljöförvaltningen (aktförvarare Mats Dahlén), 753 75 Uppsala
Uppsala kommun, Kommunstyrelsen, 753 75 Uppsala
Uppsala kommun, Brandförsvaret, 753 75 Uppsala
Trafikverket, Box 1140, 631 80 Eskilstuna
SGU, Box 670, 751 28 Uppsala

Skatteverket, Box 507, 826 27 Söderhamn

Akten

Miljöskydds-enheten (UW (VIC-naturansvarig gäller täkter), GD och PPH)
Rättsenheten (AI)